Stanford Universitetinin doktorant? C?f?r C?f?rov: “Orta m?kt?b mü?llimind?n olimpiadaya haz?rl?q d?rsi keçm?sini ist?m?k do?ru deyil”

Elmin zirv?l?rin? aparan yol ç?tin, m?suliyy?tlidir. ?n böyük u?urlar g?rgin ?m?yin, z?hm?tin m?hsuludur. Yaln?z bu yolu öz h?yat?n?n amal? hesab ed?n insanlar sonda öz h?d?fin? çatm?? olurlar. Bu g?ncl?rd?n biri d? yüks?k intellektli, heyr?tamiz riyazi t?f?kkür sahibi, dünyan?n top universitetl?rinin beyn?lxalq s?ralamas?nda daim ön c?rg?l?rd? yer???n AB?-?n Stanford Universitetinin PHD m?zunu, Beyn?lxalq Riyaziyyat Olimpiadas?n?n q?z?l mükafatç?s?, Amerika vaxt? il? gec? saat 4:06-da Bak?ya canl? ba?lanaraq az?rbaycanl? ?agirdl?r? “Skype” vasit?sil? beyn?lxalq olimpiadalara haz?rl?q d?rsi keç?n, bununla da ?sl v?t?np?rv?rlik nümun?si s?rgil?y?r?k t?hsil ictimaiyy?timizin d?rin etimad?n? qazanm?? C?f?r C?f?rovdur. Az?rbaycana i?tirak etdiyi beyn?lxalq olimpiadalardan 3 q?z?l medal g?tirmi? istedadl? g?ncl? söhb?t? ba?lamazdan ?vv?l onunla daha yax?ndan tan?? olaq.

- Bilirsiniz ki, bütün dünyada g?nc istedadlar?n yeti?dirilm?si m?s?l?sin? xüsusi diqq?t var. Bunun s?b?bini n? il? izah ed?rdiniz?

- Art?q bütün dünya elmin v? onun g?tirdiyi yenilikl?rin öz ölk?l?ri v? g?l?c?k n?sill?ri üçün nec? ön?mli oldu?unu daha yax?? anlay?r. Buna gör? d? g?nc istedadlar?n yeti?dirilm?sin? h?r yerd? xüsusi diqq?t yetirilir. Dövl?tl?rin g?l?c?kl?ri bu istedadl? n?sill?rd?n v? onlar?n dünyaya ver?c?yi töhf?l?rd?n as?l?d?r.

- Ayr?-ayr? ölk?l?rd? nüfuzlu universitet m?zunlar? orta m?kt?b ?agirdl?rinin elm? c?lb edilm?si proqramlar?na c?lb olunur. S?hv etmir?ms?, 37 ölk?d? bu cür proqramlar var. AB?-da universitetl?rin orta m?kt?bl?rl? buna b?nz?r ?m?kda?l?q proqramlar? v? ya layih?l?ri varm??

- Amerikada universitet v? ba?qa müst?qil t??kilatlar bu sah?l?rd? çox i? görürl?r. M?s?l?n, orta m?kt?bi qurtarma?a yax?n olan m?kt?blil?r universitetd? keçil?n d?rsl?rd? i?tirak ed? v? yay t?tili dövründ? universitet laboratoriyalar?nda i?l?y? bilirl?r. Bundan ?lav?, kiçik ya? qruplar? üçün d? elm? v? inc?s?n?t? maraq yaratmaq m?qs?dil? müxt?lif proqramlar t??kil olunur. M?s?l?n, m?nim m?zunu oldu?um Stanford Universiteti d? daxil olmaqla bir neç? universitetd? “Math Circles” adlanan proqram var. Bu proqramda h?r h?ft? orta m?kt?b ?agirdl?rin? pulsuz olaraq universitetin mü?lliml?rind?n v? ya orada oxuyan doktorantura t?l?b?l?rind?n biri h?r hans?sa bir riyazi mövzunu ?yl?nc?li ??kild? ba?a salma?a çal???r. Bu v? bunun kimi t??kilatlar g?ncl?ri müxt?lif elm sah?l?rin? yönl?ndirm?y? çal???rlar.

“Riyaziyyat olimpiadalar?na ?n gec VII sinifd?n ba?lamaq laz?md?r”

- Ali m?kt?bl?r n?zdind? xüsusi istedadlar sinifl?rinin yarad?lmas? ideyas?n?n olimpiadaç?lar?n haz?rlanmas?nda rolu bar?d? n? dey? bil?rsiniz?

- Ali m?kt?bl?rin istedadl? g?ncl?rin yeti?m?sind? bel? yax?ndan i?tirak etm?si t?qdir?layiqdir. Dü?ünür?m ki, g?l?c?yin elm adamlar?n?n bel? elm m?rk?zl?rind? yeti?m?yind?n daha yax?? heç n? ola bilm?z.

- Sizc?, olimpiadaç?lar?n haz?rlanmas? i?in? n? vaxtdan, hans? sinifl?rd?n ba?lamaq laz?md?r?

- M?nc?, riyaziyyat olimpiadalar?na ciddi ??kild? haz?rla?ma?a ?n gec yeddinci sinifd?n ba?lamaq laz?md?r. S?kkizinci sinf? ba?layan bir ?agird bütün orta m?kt?b materiallar?n? bitirmi? olmal?d?r ki, ilin sonunda keçiril?n Junior Balkan kimi daha ciddi olimpiadalara haz?rla?ma?a vaxt? qals?n. Amma yax?? olard? ki, olimpiada ruhu v? h?y?can? u?aqlara daha da g?nc ya?lardan a??lans?n. Amerikada bunu Mathcounts, Mathleagues ve Math Circles kimi müxt?lif universitet v? qeyri-hökum?t t??kilatlar? edirl?r. Bir neç? ildir Az?rbaycanda da a?a?? ya? qruplar?n?n da i?tirak etdiyi dünyaca m??hur Kenquru olimpiadas? keçirilir. Ölk?mizd? bu v? buna b?nz?r bilik yar??lar?n?n, müsabiq?l?rin keçirilm?si olimpiadalara mara?? t?bii olaraq art?r?r. Bu da öz növb?sind? g?l?c?kd? daha güclü ?agirdl?rin yeti?m?sin? köm?k edir.

- Beyn?lxalq olimpiadaç?larla hans? mü?lliml?r m???ul olmal?d?r?

- Olimpiada d?rsl?ri üçün xüsusi mü?lliml?r hey?ti olmal?d?r. Bundan ötrü olimpiada proqram?n? yax?? bil?n, onlar? u?aqlara rahat ba?a sala bil?n, olimpiada h?r?kat?ndak? yenilikl?rl? ayaqla?a bil?n mü?lliml?r? ehtiyac var. Çünki olimpiadaya haz?rl?q qrupunda ?agirdl?r, ad?t?n, d?rs proqram?nda olmayan, ali m?kt?b s?viyy?sind? tap??r?qlar üz?rind? i?l?yir, çox ç?tin misal v? m?s?l?l?rin h?lli yollar?n? tapma?a çal???rlar.

Bu i?l? xüsusi mü?lliml?r m???ul olmal?d?r. Normal bir orta m?kt?b mü?llimind?n olimpiadaya haz?rl?q d?rsi keçm?sini ist?m?k do?ru deyil. Olimpiada proqram? m?kt?b proqramlar?ndan tamamil? f?rqlidir. Orta m?kt?b mü?lliml?rind?n sad?c? sagirdl?ri olimpiadalara h?v?sl?ndirm?yi xahi? ed? bil?rik.

- Beyn?lxalq olimpiadalar üçün seçim hans? ??rtl?r ?sas?nda apar?lmal?d?r? ?agirdl?rin daha çox n?z?ri v? ya praktik bacar?qlar?na diqq?t yön?ldilm?lidir?

- Olimpiadalara seçiml?r ??ffaf, proqraml? v? mümkün q?d?r çox ?agirdin i?tirak ed? bil?c?yi ??kild? apar?lmal?d?r. ?n yax?? ?agirdl?rin seçilib yeti?dirilm?si çox ç?tin v? uzun ill?r t?l?b ed?n bir i?dir. Bu sah?d? Az?rbaycanda son ill?rd? çox ir?lil?yi? oldu?unu dü?ünür?m. M?s?l?n, m?n orta m?kt?bd? oxuyark?n olimpiadalara dünya standartlar?nda haz?rl?q aparan sad?c? bir neç? öz?l m?kt?b var idi. ?ndi is? T?hsil Nazirliyi müxt?lif orta m?kt?bl?rd?n seçilmi? ?agirdl?ri xüsusi haz?rl?qdan keçird?r?k olimpiadalara haz?rla?d?r?r. Seçiml?rin daha çox ?agird aras?ndan apar?lmas? r?qab?tin v? keyfiyy?tin d? artmas?na ??rait yarad?r. Bunu indi d?rs dediyim olimpiada sinfind? d? aç?q ??kild? görm?k mümkündür. Haz?rl?qlar zaman? ?agirdin h?m n?z?ri, h?m praktiki v? h?m d? psixoloji bacar?qlar?na diqq?t yetirilm?lidir. ?agirdl?r olimpiadada d?rin n?z?ri bilik t?l?b ed?n suallar? q?sa vaxt ?rzind? h?ll etm?yi bilm?li, ç?tin suallarla qar??la?d??? zaman h?v?sd?n dü?m?m?li v? ruh yüks?kliyini daim uca tutmal?d?r.

- Siz art?q bir neç? ildir ki, riyaziyyat üzr? Az?rbaycan komandas?na olimpiada haz?rl?qlar?nda d?st?k verirsiniz. ?agirdl?rimizin güclü v? z?if c?h?tl?rini gör? bilirsinizmi?

- On ild?n çoxdur Az?rbaycan, Türkiy? v? Amerikada orta m?kt?b ?agirdl?rin? könüllü olaraq olimpiada d?rsi deyir?m. Az?rbaycan komandas? il? d? bu il yenid?n b?rab?r i?l?m?y? ba?lam???q. ?agirdl?rimizin ümumi s?viyy?si ?vv?lki ill?rl? müqayis?d? çox yüks?kdir. N?z?ri bilikl?ri, olimpiada t?crüb?l?ri v? çal??ma ist?kl?rind?n olduqca raz?yam. Dü?ünür?m ki, psixoloji haz?rl??a daha çox diqq?t yetirm?k v? imtahanda inaml? i?l?m?yin yollar? üz?rind? daha çox çal??maq laz?md?r.

“Valideynl?rin olimpiada prosesind?ki rolunu xüsusi qeyd etm?k ist?rdim”

- Siz olimpiada q?z?l? sahibisiniz. Sizc?, istedadl? ?agirdl?ri Beyn?lxalq Olimp? aparan mü?lliml?r nec? seçilm?li, onlar hans? keyfiyy?tl?r? malik olmal?d?rlar?

- Yax?? olard? ki, olimpiada mü?lliml?ri daha ?vv?ll?r özl?ri d? olimpiadalarda i?tirak etmi? mü?lliml?rimiz aras?ndan seçilsin. M?nc?, bu mü?lliml?r h?m haz?rl?q prosesinin nec? apar?lmal? oldu?unu daha yax?? bilirl?r, h?m d? öz t?crüb?l?rin? ?saslanaraq ?agirdl?rin olimpiadalarda n? hiss etdikl?rini daha yax?? anlay?rlar. Amerika komandas?n?n da h?m indiki r?hb?ri, h?m r?hb?r köm?kçil?ri, h?m d? olimpiada dü??rg?l?rind? d?rs dey?n, dem?k olar ki, bütün mü?lliml?r ?vv?lki ill?rd? olimpiadalarda i?tirak etmi? universitet mü?llim v? t?l?b?l?ridir.

- Beyn?lxalq olimpiadada u?ur kimd?n daha çox as?l?d?r: haz?rl?ql? ?agirdd?n, yoxsa haz?rl?ql? mü?llimd?n?

- M?nc?, olimpiadada u?ur qazanmaq ?agird v? mü?llimin h?r ikisind?n d? as?l?d?r. ?agirdl?r olimpiada

h?v?sini daim yüks?k tutmal? v? ciddi ??kild? çal??mal?, mü?lliml?r is? onlar? ?n yax?? ??kild? olimpiadalara haz?rla?d?rmal?d?r. M?n bir d? valideynl?rin olimpiada prosesind?ki rolunu xüsusi qeyd etm?k ist?rdim. ?dman olimpiadalar?nda medal qazanm?? atletlerin valideynl?rinin onlar?n müv?ff?qiyy?tind?ki yeri xüsusi il? vur?ulan?r. Bu, f?nn olimpiadalar?nda da bel?dir. M?nc?, valideynl?r ?agird? daim arxa duran, onu h?v?sl?ndir?n v? psixoloji haz?rl???na köm?k ed?n ?n ön?mli amildir v? olimpiadada u?urun üçd? biri d? onlardan as?l?d?r.

“Özümü ba?qalar?na baxaraq motivasiya edir?m”

- Siz bir neç? beyn?lxalq olimpiadada i?tirak etmi? v? q?z?l medal qazanm?s?n?z, yadda??n?zda daha çox hans? olimpiada qal?b? Ç?tinlik yarand?qda özünüzü nec? motivasiya edibsiniz?

- ?n çox yad?mda qalan olimpiadalar 2007-ci ild? Yunan?standa keçiril?n Balkan olimpiadas? v? 2011-ci ild? Hollandiyada keçiril?n dünya olimpiadas?d?r. Birinci Az?rbaycan?n qat?ld??? ilk Balkan olimpiadas? idi v? m?n v?t?n? bu olimpiadadan q?z?l medalla qay?tm??d?m. 2011-ci ild?ki olimpiadaya is? mü?llim olaraq qat?lm??d?m v? biz o il, çox t??süf ki, q?z?l medal? bir bal il? ?ld?n qaç?rtd?q.

Ç?tinlik an?nda ?n çox özümü ba?qalar?na baxaraq motivasiya edir?m. Dü?ünür?m ki, ba?qalar? bunu ed? bilirs?, m?n d? ed? bil?r?m. Bir d? m?n çal??ma??n b?hr?sini n? vaxtsa ver?c?yini dü?ün?n bir insanam v? bunu da ?agirdl?rim? tez-tez vur?ulay?ram. ?st?nil?n q?d?r, proqraml? v? ciddi ??kild? çal??m?sansa, n?tic?nin gec, ya da tez vaxtda qaba??na ç?xaca??na inan?ram.

- Davamç?lar?n?za, Az?rbaycan?n g?nc istedadlar?na n? kimi tövsiy?l?riniz var?

- Az?rbaycandak? g?ncl?r? özl?rini daim inki?af etdirm?yi v? yenilikl?r? aç?q olma?? tövsiy? ed?rdim. Dünya çox sür?tl? inki?af edir v? d?yi?ir. Buna gör? d? inamla v? ruhdan dü?m?d?n özünüzü ?n yax?? ??kild? g?l?c?k üçün yeti?dirm?y? çal???n.

“Az?rbaycan mü?llimi” q?zeti